recensio.net

Zitierhinweis

Pánek, Jaroslav: review of: Lubomír Slavíček (ed.), Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008). 1: A-M. Vydání první; 2: N-Ž. Vydání první, Praha: Academia, 2016, in: Český časopis historický, 2017, 2, p. 587-588, DOI: 10.15463/rec.864841424

český
časopis
historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

Upozorňuje, že teprve nedávno začalo být Slezsko pojímáno v celistvosti jako místo setkávání polské, německé, české a židovské kultury (s. 247), což umožňuje v úplnosti poznávat zdejší hudební historii a památky. Shromážděné příspěvky, spojuje pohled na vývoj hudební historiografie v široké oblasti od Řecka přes střední Evropu až po severské Finsko.

Lukáš M. Vytlačil

Lubomír SLAVÍČEK (ed.)
ve spolupráci s Polanou Bregantovou, Andělou Horovou a Marií Platovskou
Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008),
I–II, Praha, Academia 2016, 1808 s.,
ISBN 978-80-200-2094-9.

Soubor českých biografických slovníků, věnovaných spisovatelům, hudebníkům, výtvarným umělcům a divadelníkům, politikům, diplomatům a církevním činitelům, cestovatelům a sportovcům, postupně doplňují také lexikony vědců – filozofů, geografů, lingvistů, orientalistů, afrikanistů a iberoamerikanistů, muzikologů, archeologů, archivářů, sociologů a etnologů. Nyní vyšel mimořádně rozsáhlý dvousvazkový slovník historiků umění a v přípravě je velký slovník právníků. To vše je dokladem potřebnosti specializovaných biografických lexikonů, které doplňují univerzální *Biografický lexikon českých zemí* a vytvářejí stabilizovanou protiváhu informací dostupných elektronickou cestou.

Čeští historici umění, sdružení v Uměleckohistorické společnosti a pracující v Ústavu dějin umění AV ČR a v Semináři dějin umění na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, si uvědomili, že neexistence biografického lexikonu jejich obor znevýhodňuje, a rozhodli se tuto situaci radikálně změnit. Na základě rozsáhlé heuristiky shromáždili bio-bibliografickou dokumentaci o historicích umění, kteří v minulosti působili nebo dnes působí v českých zemích, a to včetně historiků německých nebo jiných, kteří byli spjati se zdejším prostředím; zároveň podchytili také české odborníky, kteří trvale zakotvili v zahraničí. Do slovníku zahrnuli rovněž specialisty v jiných oborech (historiky, archiváře, archeology, výtvarné umělce, kritiky, vlastivědné pracovníky, literáty), kteří se publikačně zabývali historií, teorií nebo kritikou výtvarného umění. Tím, že zvolili poměrně měkká kritéria (absolutorium studia dějin umění nebo některého příbuzného oboru, působení v odborné instituci a publikační činnost v oboru), vyhnuli se dilematům, jež při výběru osob přináší jednoznačné stanovení hranic; takový přístup totiž nutí redaktory oborového lexikonu k vyloučení těch, kteří kritéria v plném rozsahu nesplňují, ale přesto by mohli být z hlediska tematiky lexikonu zajímaví.

Velkou předností oproti mnohým podobným slovníkům je skutečnost, že se autoři hesel nespokojili s informacemi čerpanými z literatury, popřípadě získanými od dotazovaných osob, ale provedli výzkum v řadě archivů, zejména hlavních univerzit, Akademie věd ČR, Národní galerie a jiných galerií, muzeí, knihoven a dalších institucí, ale i v Národním archivu, Moravském zemském archivu, ve státních oblastních, okresních a městských archivech; výzkum vedl též do archivů a dokumentačních center v Německu a Rakousku. Autoři hesel samozřejmě využili elektronické databáze,

včetně velké *Bibliografie dějin českých zemí*. Pokud jde o důkladnost faktografické přípravy, historici umění při sestavování svého biografického slovníku dospěli mezi ostatními oborovými lexikony tohoto typu rozhodně nejdál.

Hesla jsou sestavena podle standardního schématu, který se mutatis mutandis osvědčil již v předchozích biografických slovnících. Přinášejí vedle základních životních dat a souhrnné charakteristiky každé osobnosti údaje o studiu a činnosti (včetně případných ocenění), bibliografické údaje o díle i o textech věnovaných hodnocení dané osoby a odkaz na prameny. Tímto způsobem byly přehledně zpracovány stovky biogramů žen a mužů spjatých s historiografií umění, počínaje Bohumírem Janem Dlabačem, autorem klasického slovníku českých umělců z roku 1815, a konče nedávnými absolventy dějin umění, kteří stojí na prahu své vědecké dráhy.

Široký záběr slovníku umožnil, aby do něho byli zařazeni velkou měrou nejen specialisté na dějiny umění, ale také historici, pro něž výtvarné umění bylo jen jedním z řady témat a jejichž badatelské těžiště leželo či podnes leží v jiné sféře. Jako příklady za mnohé jiné stačí uvést Mirjam Bohatcovou, Bertolda Bretholze, Ivana Hlaváčka, Tomáše Knoze, Jiřího Peška, Josefa Petráně, Lydii Petráňovou, Františka Šmahela a Josefa Válku. Slouží ke cti zpracovatelů, že neopomenuli ani regionální historiky, kteří na českém a moravském venkově vykonali nedocenitelnou práci pro záchranu a evidenci ohrožených kulturních, zejména uměleckých památek (Theodor Antl, Jan Kapusta st., Jiří Tywoniak a další). Silnou stránkou lexikonu je schopnost začlenit do kontextu uměnovědy vynikající osobnosti, spjaté s odlišnými kulturními oblastmi (namátkou překladatel Otto František Babler, spisovatelé Eduard Bass, Karel Čapek a mnozí jiní).

S mimořádnou věcnou důkladností a typografickou přehledností zpracovaný slovník se stává nepostradatelnou bio-bibliografickou pomůckou k historiografii kulturních dějin, což je při neexistenci jiného takto orientovaného lexikonu velmi důležité. Jelikož tato publikace zdařile kombinuje retrospektivní hledisko s evidencí současných historiků umění, je to opětovná výzva ke zpracování reprezentativního *Slovníku českých historiků*. Ten se vzhledem k velkému počtu dějepisců nejspíš nevyhne výběrovosti, ale v každém případě by měl zachytit významné osobnosti našeho oboru od prvních kronikářů až po 21. století.

Jaroslav Pánek

Dobroslava LUKEŠOVÁ – Kateřina VÍTOVÁ (edd.)
Sezemice MCXV–MMXV.
Příběh pojizerské vesnice
Sezemice, Spolek Sezemice 2015, 297 s.,
ISBN 978-80-260-6925-6.

Sličná a výpravná publikace je důkazem, jak lze připomínku jubilea nevelké obce prezentovat na odpovídající odborné i formální úrovni. Na jejím vzniku se vedle iniciátorů z řad usedlíků podílela celá řada profesionálů z regionálních odborných pracovišť, kteří k devítistému výročí první zmínky o Sezemicích ve Vladislavově kladrubské donaci vyčerpali podstatnou část relevantních archivních zdrojů a vyhledali obrazový doprovod v depozitářích takřka dvou desítek institucí. Četné fotografie byly dodány též z rodinných sbírek, využita byla soukromá korespondence, vzpomínky